

**Kadernotitie
Onderwijsbeleid
2004-2020
gemeente Opsterland**

Onze ambitie:

" Wij willen een open, veilige en constante leeromgeving creëren, waarin ieder kind, van welk niveau dan ook, gestimuleerd wordt om zijn/haar individuele talenten volledig te ontwikkelen en daarbij zichzelf kan blijven."

Vastgesteld op 5 juli 2004

Inhoudsopgave

1 - Voorwoord	bladzijde	3
2 - Inleiding		4
3 - De gemeente en andere betrokkenen		5
4 - Relevante ontwikkelingen		7
5 - Samenhang met andere gemeentelijke beleidsterreinen		14
6 - De gemeentelijke thema's		19
Bijlagen		29

1 - Voorwoord

In het Raadsprogramma 2002-2006 is in Programma 3 Onderwijs, bewustwording en kinderopvang aangegeven dat de raad van Opsterland een breed onderwijsbeleid wil ontwikkelen en uitwerken.

Het College van B&W heeft in februari 2003 de "Startnotitie onderwijsbeleid, een eerste inventarisatie" aan de Raad aangeboden.

In die startnotitie is een groot aantal onderwerpen uit het onderwijsveld aan de orde gesteld waaronder het onderwijsbeleid.

Als reactie hierop heeft de raad aangegeven dat de raad op een duale manier wilde bijdragen aan het op te stellen onderwijsbeleid.

Een door de raad ingestelde ad hoc bestuurlijke werkgroep heeft voor de zomer 2003 een aantal richtinggevende uitspraken gedaan en thema's aangedragen die, naar het oordeel van de raad, in het te ontwikkelen onderwijsbeleid aan de orde moeten komen.

Het onderwijsbeleid zal gaan over de grondslagen van het gemeentelijk onderwijsbeleid. Het bevat de principes, argumenten en vooronderstellingen waarop de gemeentelijke bevoegdheid met het onderwijs gebaseerd is. Het levert ook de argumenten waarom bepaalde beleidskeuzes zijn of worden gemaakt.

Het uiteindelijke onderwijsbeleid geeft aan welke richting Opsterland met haar onderwijs wil inslaan.

Deze *kadernotitie* geeft aan wanneer en binnen welke kaders het onderwijsbeleid nader zal worden ontwikkeld.

Het onderwijsbeleid kan daarbij niet los gezien worden van de plannen en ontwikkelingen op het gebied van jeugdbeleid, veiligheidsbeleid, onderwijshuisvestingsbeleid, onderwijskansenbeleid en schoolbegeleiding.

***Onderwijs is al met al zeer dynamisch:
voor het onderwijsbeleid geldt .....exact hetzelfde***

Ate Duursma,

Wethouder Onderwijs

2 - Inleiding

De gemeente Opsterland heeft, vanuit haar algemene lokale verantwoordelijkheid voor de sociale infrastructuur, belang bij goed functionerend onderwijs. Alle taken en verantwoordelijkheden van de gemeente dienen zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Het gaat hierbij om ondermeer afstemming binnen het jeugdbeleid, dorpenbeleid, sportbeleid, cultuurbeleid (Fries taalbeleid, bibliotheek, muziekschool, kunstzinnige vorming), veiligheidsbeleid en gezondheidsbeleid. De gemeente heeft hierbij een regierol.

Het onderwijs is op zijn beurt verantwoordelijk voor de permanente kwaliteit van het onderwijs en het stimuleren van onderwijskundige ontwikkelingen.

De regievoerende rol van de gemeente wordt gevoerd op basis van een doordacht onderwijsbeleid.

Het beleid moet realiseerbaar, authentiek, verrijkend, inspirerend en toekomstgericht zijn:

- realiseerbaar in de zin van haalbare doelen
- authentiek in de zin van passend bij de Opsterlandse situatie
- verrijkend in de zin van een zich steeds vernieuwend onderwijskundig aanbod
- inspirerend in de zin van uitdagend, prikkelend onderwijs
- toekomstgericht en flexibel met de mogelijkheid snel in te spelen op actuele ontwikkelingen

Deze notitie geeft, alvorens tot de kaders te komen, een beeld van de (formele) positie van de gemeente (hoofdstuk 3). De actuele ontwikkelingen waarmee rekening gehouden dient te worden staan beschreven in hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 5 is in zijn geheel gewijd aan de relaties tussen “onderwijs” en de diverse andere beleidsterreinen.

Vervolgens worden in hoofdstuk 6 de kaders voor het uiteindelijke onderwijsbeleid weer gegeven.

Deze kadernotitie zal verschijnen in de vorm van een klapper, waardoor het in de toekomst eenvoudiger wordt de informatie aan te vullen, te wijzigen en aan te vullen.

3 - De gemeente en andere betrokkenen

3.1 De gemeente als lokale overheid

Bij de ontwikkeling van onderwijsbeleid zijn meerdere partijen betrokken: de rijksoverheid, de schoolbesturen en de gemeente als lokale overheid.

De **rijksoverheid**¹ stelt algemene regels op en geeft de lange-termijn-doelen aan en stelt daarvoor de budgetten vast.

De **schoolbesturen** zijn *vanuit de eigen identiteit* verantwoordelijk voor het onderwijsproces op hun scholen en de kwaliteit daarvan. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de ontwikkelingen per school en de onderlinge afstemming.

De **gemeente** heeft als taak een goed gespreid, kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod op te bouwen en te behouden en daarvoor middelen in te zetten. De gemeente doet dit vanuit haar publieke verantwoordelijkheid voor het integraal bestuur, waarbij zij moet zorgen voor een samenhangend beleid op de terreinen van wonen, werken, leefomgeving, veiligheid, sociale zorg en welzijn. Het gemeentelijke beleid richt zich daarbij vooral op een samenhangende en integrale aanpak van problemen en het voorkomen daarvan. De gemeente heeft hierbij een regierol.

3.1.1 Scholennetwerk Opsterland.

Het Opsterlands scholennetwerk is een samenwerkingsverband van de protestants christelijk basisscholen en de openbare basisscholen met het Opsterlands Onderwijskundig adviesbureau. Het is opgericht voor de basisschoolkinderen en houdt zich bezig met onderwijskundige activiteiten. De samenwerking is een bijzonder geheel en heeft als kenmerk dat elke school haar eigen identiteit behoudt.

¹ De rol van het Rijk komt voort uit artikel 23 van de Grondwet.

Artikel 23 van de Grondwet luidt

1. Het onderwijs is voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.
2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen.
3. Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld.
4. In elke gemeente wordt van overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven.
5. De eisen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.
6. De eisen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt waarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.
7. Het bijzonder algemeen vormend onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar de dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.
8. De regering doet jaarlijks van de staat van het onderwijs verslag aan de Staten-Generaal.

3.2 De gemeente als bevoegd gezag van het openbaar onderwijs

De gemeente is niet alleen belast met de ontwikkeling van het lokaal onderwijsbeleid: ze functioneert daarnaast ook als bevoegd gezag voor het openbaar onderwijs.

De taken van de gemeente als schoolbestuur van het openbaar onderwijs zijn de volgende:

- a. het voeren van een onderbouwd onderwijsinhoudelijk beleid;
- b. het zorgdragen voor een duidelijk en evenwichtig personeelsbeleid;
- c. het zorgdragen voor de stichting en instandhouding van schoolgebouwen;
- d. het bevorderen, dat de bestaande onderwijsvoorzieningen, met in achtneming van de toekomstige ontwikkelingen, in welke vorm dan ook in stand blijven;
- e. het regelmatig onderhouden van de contacten met ouders en verzorgers van de leerlingen, zodat rekening gehouden kan worden met hun wensen en verlangens.

Als bevoegd gezag (als schoolbestuur) heeft het gemeenbestuur tot taak het behartigen van de belangen van het openbaar onderwijs. In Opsterland is het college van burgemeester en wethouders gemandateerd om dat bevoegd gezag uit te oefenen.

Inmiddels is er als gevolg van wetwijziging sprake van een verruiming van de mogelijke bestuursvormen in het openbaar onderwijs. Deze verruiming zorgt voor een impuls in het denken over de rol van de gemeente als bevoegd gezag. Dit “denken” spitst zich toe op de vraag in hoeverre het wenselijk is het bestuur van het openbaar onderwijs op afstand te zetten (zie ook hoofdstuk 4.4).

3.2.1 De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

Het bevoegd gezag kan bij meer scholen onder zijn gezag een GMR instellen (indien de individuele medezeggenschapsraden dit wensen)

Deze GMR treedt uitsluitend op in geval van aangelegenheden die gemeenschappelijke belangen aangaan en bevordert een snelle en doelmatige besluitvorming.

Op gebied van medezeggenschap is een nieuwe ontwikkeling gaande. In de notitie “De toekomst van de medezeggenschap in het primair en voortgezet onderwijs en in de BVE-sector” wordt geopperd om de Wet Medezeggenschap Onderwijs op te laten gaan in de Wet op de Ondernemingsraden WOR. Op dit moment is er weinig bekend over de voortgang van dit proces.

4 - Relevante ontwikkelingen

De onderwijsvisie van Opsterland zal uiteraard niet alleen gebaseerd zijn op de wettelijke taken (zie hoofdstuk 3) maar vindt haar voedingsbodem tevens in tal van ontwikkelingen, die al dan niet op onderdelen invloed hebben op het onderwijs.

In dit hoofdstuk 4 zullen achtereenvolgens de volgende ontwikkelingen en trends kort worden toegelicht.

1. Het Scheveningse Beraad (1993)
2. Lump sum financiering
3. Wettelijke verzelfstandiging van onderwijsbegeleidingsdiensten
4. Mogelijkheden verzelfstandiging openbaar onderwijs
5. Dualisering gemeentebestuur
6. Ontwikkelingen GOA
7. Beleid inspectie m.b.t. kwaliteit onderwijs
8. Leerplichtbeleid (schoolverzuim en schoolverlaten); samenwerking provinciaal en regionaal
9. Het onderwijs en de Wet op de Jeugdzorg
10. Voorsprong of Achterstand

1. *Het Scheveningse Beraad*

Het lokale onderwijsbeleid is door het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschappen (OC&W) en de onderwijskoepels als toekomstperspectief geschetst in het zogenaamde Scheveningse Beraad (1993). Daar zijn gezamenlijke richtinggevende uitspraken gedaan over hoe en langs welke weg de bestuurlijke vernieuwing in het primair en het voorgezet onderwijs zich zou kunnen voltrekken

Richtinggevende uitspraken zijn er gedaan t.a.v.:

- ✓ kwaliteitszorg van het onderwijs
- ✓ bekostiging en schaal scholen
- ✓ arbeidsvoorwaardenbeleid
- ✓ arbeidsomstandighedenbeleid
- ✓ vergroting autonomie schoolbesturen / directies
- ✓ rol lokale overheid
- ✓ verzelfstandiging bestuur openbare school

De gemeente wordt als lokaal bestuur beter in staat geacht om “maatwerk” te leveren voor het beheer en het ontwikkelen van het lokale onderwijs. Er is vanaf dat moment sprake van een zekere mate van deregulering waarbij de gemeente meer armslag krijgt om het lokale onderwijsbeleid vorm te geven.

De gemeente behoort een balans te vinden tussen:

1. de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid voor het totale onderwijsbestel;
2. het respecteren van de autonomie van de schoolbesturen;
3. de eigen verantwoordelijkheid voor het voeren van de regie.

Een deel van de verantwoordelijkheden voor onderwijsbeleid is naar de lokale overheid overgebracht.

Het betreffen hier de verantwoordelijkheden op gebied van:

- ✓ achterstandenbeleid
- ✓ leerplicht en voortijdig schoolverlaten
- ✓ schoolbegeleiding
- ✓ onderwijs in allochtone levende talen
- ✓ volwasseneneducatie en inburgering
- ✓ huisvesting primair en voortgezet onderwijs

Er zijn overigens ook al weer tegenbewegingen actief, waarmee meer taken/middelen (bijv. Schoolbegeleiding, achterstandsbeleid) naar de schoolbesturen gaan in plaats van naar de lokale overheid.

2. *Lump sum financiering*

De financiering van de scholen wordt per 1 augustus 2006 gewijzigd. De nieuwe bekostigingssystematiek moet leiden tot meer beleidsvrijheid voor de schoolbesturen alsmede versterking van de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering en maatwerk.

In aanloop van de toekomstige (lump sum) financiering is de overheid in augustus 2002 gestart met het invoeren van een voorloper van de nieuwe financiering zodat schoolbesturen alvast konden wennen aan de nieuw systematiek. Dit budget heette eerst het budget Ontwikkeling & Ondersteuning (O&O), later Schoolbudget en met ingang van 2004 Budget Personeelsbeleid. Het budget is intussen systematisch verhoogd.

Uitgangspunt van de lump sum bekostiging is dat de school als bekostigingseenheid gehandhaafd blijft en dat de scholen gaan werken met schoolbegrotingen en financiële jaarverslagen waarin de school door heldere kengetallen herkenbaar blijft.

De schotten tussen scholen en tussen personele en materiële middelen zijn per 1 januari 2004 verdwenen. Ook de geormerkte budgetten verdwijnen, uitgezonderd zorgbudget en de leerlinggebonden financiering.

De lumpsum wordt toegekend aan het schoolbestuur. Het bestuur mag dus met budgetten schuiven tussen scholen. De manier waarop de besluitvorming over de middelenverdeling in de toekomst plaatsvindt, wordt dan vastgelegd in het managementstatuut.

Het bestuur krijgt de verplichting om alle betrokkenen (directieleden en medezeggenschapsraad) te informeren over welke bekostiging voor de school is berekend en hoe het bestuur de middelen over de scholen verdeelt.

De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad krijgt adviesrecht over de hoofdlijnen van de besteding van de middelen.

3. *Wettelijke verzelfstandiging van onderwijsbegeleidingsdiensten*

Op dit moment (voorjaar 2004) wordt op basis van de Wet Regeling Schoolbegeleiding de reguliere onderwijsbegeleiding voor 50% gefinancierd door de Rijksoverheid en voor de andere 50% door de gemeente. Het rijksdeel wordt ook door de gemeente beschikbaar gesteld aan de onderwijsbegeleidingsdienst. Feitelijk wordt op gemeenteniveau bepaald waar de onderwijsbegeleiding wordt ingekocht. Schoolbesturen krijgen op dit moment deze geldelijke middelen niet in handen. Het is schoolbesturen wel toegestaan tegen extra betaling aanvullende dienstverlening in te kopen bij de onderwijsbegeleidingsdienst of andere dienstverleners.

Hoewel besluitvorming nog niet rond is, is op dit moment de verwachting dat de scholen (besturen) gefaseerd het Rijksdeel voor onderwijsbegeleiding krijgen, te beginnen met 25% in 2005 en daarna jaarlijks met 25% toenemend.

Feitelijk zal het er op neer komen dat de middelen voor onderwijsbegeleiding onderdeel gaan vormen van de lumpsum financiering (zie 4.2). Hierdoor ontstaat de mogelijkheid dat deze (tot nu toe geormerkte) middelen ook voor andere doeleinden worden ingezet en dus niet worden aangewend voor onderwijsbegeleiding. Ook kan men besluiten als schoolbestuur zelf professionals in dienst te nemen. Deze liberalisering van de onderwijsbegeleidingsmarkt betekent dat schoolbesturen zelfstandig keuzes kunnen maken waar onderwijsbegeleiding wordt ingekocht.

Het is landelijk de algemene verwachting dat de gemeenten voor wat betreft hun aandeel in de financiering van onderwijsbegeleiding de huidige gedragslijn zullen volgen, hoewel dit na de beoogde stelselwijziging dus niet strikt noodzakelijk is. Na de uiteindelijke invoering van de gehele stelselwijziging op 1 januari 2008 is het theoretisch mogelijk dat de bestaande schoolbegeleidingsdiensten verdwijnen. Schoolbesturen hebben geen bestedingsverplichting en gemeenten geen instandhoudingsverplichting. De kernvraag voor de gemeente Opsterland is of het subsidiëren van onze schoolbegeleidingsdienst, na de invoering van deze stelselwijziging, nog binnen het lokaal onderwijsbeleid past en welke doelen hiermee beoogd worden?

4. *Verzelfstandiging openbaar onderwijs*

Een gemeente kan kiezen tussen vijf bestuursvormen. Te weten: een integraal bestuur, een artikel 82 commissie, een openbaar lichaam, een openbaar rechtspersoon en een stichting. De gemeente Opsterland kent voor het openbaar onderwijs een integrale bestuursvorm. Zie voor de kenmerken hiervan bijlage 1.

Welke vorm gekozen gaat worden is een vraag die niet alleen beantwoord kan worden op basis van financiële argumenten maar ook inhoudelijk zal er antwoord gegeven moeten worden op de vraag of men invloed wil uitoefenen op het openbaar basisonderwijs en hoe groot die invloed moet zijn.

5. *Het duale gemeentebestuur*

Het gemeentelijk onderwijsbeleid is op de eerste plaats gebaseerd op de wettelijke bevoegdheden en verplichtingen. De ruimte voor een autonome beleidsvoering is in principe aanwezig. Daarbij doet zich de vraag voor welke rol de beide bestuursorganen raad en college van b & w hierin hebben. Het dualistisch bestuursmodel gaat uit van duidelijk te onderscheiden verantwoordelijkheden. Het college voert de zogenaamde medebewindstaken en het autonome beleid uit. De gemeenteraad scheidt de kaders voor het autonome beleid en controleert het college op de beleidsuitvoering.

De referentiekaders van het onderwijsbeleid bestaan uit deze onderwijsvisie, de uitgangspunten en randvoorwaarden voor een autonoom onderwijsbeleid en het beschikbaar stellen van de financiële middelen.

Met deze onderwijsvisie bepaalt de gemeenteraad de gewenste ontwikkeling van het autonome onderwijsbeleid en de prioriteiten daarvan. Bovendien behoort tot dit referentiekader een "blauwdruk" van de gewenste samenhang in het onderwijsbeleid en die met andere beleidsvelden.

6. *Gemeentelijk Achterstandenbeleid*

De wet GOA (Gemeentelijk Achterstandenbeleid) van augustus 1998 stelt dat gemeenten over een onderwijsachterstandenplan moeten beschikken.

Het doel is het bestrijden van onderwijsachterstanden ten gevolge van sociale, economische en culturele omstandigheden. De ambitie van het beleid is dat er uiteindelijk geen onderscheid bestaat in leerprestaties en schoolloopbanen tussen de doelgroepen en het landelijk gemiddelde van de overige schoolpopulatie. Verschil moet alleen toe te schrijven zijn aan de individuele verschillen in capaciteiten, niet aan andere factoren. Het uiteindelijke doel van het achterstandenbeleid is dat de doelgroepleerlingen tenminste een startkwalificatie halen, waardoor zij kunnen functioneren op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar en toegerust zijn om sociaal en economisch in de samenleving te functioneren. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma vmbo met daarnaast een afgeronde basisberoepsopleiding niveau 2 bij een roc.

Het onderwijsachterstandenbeleid van het rijk wordt herzien. Het kabinet heeft bij de bezuinigingen in het hoofdlijnenakkoord (juni 2003) aangegeven dat de schoolbudgetten zoveel mogelijk worden gebundeld en gedecentraliseerd (ook van gemeenten) naar de scholen. Dit betekent dat de schoolbesturen de middelen krijgen voor het onderwijsbeleid; ook de gelden die tot nu toe voor het *gemeentelijk* onderwijsachterstandenbeleid (GOA) bestemd waren. Het woord *gemeentelijk* vervalt (en daarmee de term GOA) en wordt er in de toekomst gesproken over het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Dit levert tevens een besparing op van € 100 miljoen. In oktober jl. heeft de regering in de hoofdlijnenbrief aangegeven dat de verantwoordelijkheid voor het bestrijden van onderwijsachterstanden in het primair en voortgezet onderwijs hoofdzakelijk bij de schoolbesturen komt te liggen. Zij ontvangen de middelen hiervoor rechtstreeks zonder tussenkomst van de gemeenten. De gemeenten zijn de meest nabije overheid en hebben een verantwoordelijkheid voor het functioneren van de lokale infrastructuur.

De schoolbesturen worden dus verantwoordelijk voor het achterstandenbeleid terwijl de gemeente er dan is voor boven- en buitenschoolse aangelegenheden. Overigens komt de nadruk te liggen bij de voor- en voerschoolse educatie (VVE). Ongeveer 75% van de middelen is bestemd voor deze sector. Inmiddels heeft de minister de gemeenten laten weten dat ze er begrip voor heeft dat in verband met de bezuinigingen de gemeenten de doelstellingen van het Landelijk Beleidskader niet zullen halen. De consequentie hiervan is dat scholen door de bezuinigingen bepaalde taken niet meer kunnen uitvoeren en leerkrachten in het risicodragend deel van de formatie (RDDF) moeten plaatsnemen.

Groepsformatie en gewichtenformatie worden onafhankelijk van elkaar berekend. Het feitelijke leerlingenaantal dient als grondslag voor de basisformatie en het extra gewicht dient als grondslag voor de formatie ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Dat betekent dat voortaan gewerkt wordt met de gewichten 0,25 voor kinderen met laag opgeleide autochtone ouders, 0,40 voor schipperskinderen, 0,70 voor kinderen van trekkende bevolking en 0,90 voor kinderen van laag opgeleide allochtone ouders.

Er komt daarmee een verschuiving van de vergoeding voor de 0,90 leerlingen naar de 0,25 leerlingen. Dit is vooral bedoeld als een gebaar naar het platteland. Leuk voor gemeenten zoals Opsterland maar om niet al te grote verschuivingen van de middelen te krijgen, moet wel een drempel worden gehaald. Hoe dat in Opsterland uitpakt, moet nog nader worden bestudeerd.

7. Beleid inspectie m.b.t. kwaliteit onderwijs

In art. 5 van de Wet Primair Onderwijs is het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs opgedragen aan minister van OC&W. Voor de uitoefening van deze werkzaamheden wordt de rijksinspecteur ingeschakeld.

Per 1 september 2002 is de nieuwe Wet op Onderwijs Toezicht van kracht geworden. Tot voor kort werd er een Regulier School Toezicht (RST) onderzoek en een Integraal School Toezicht (IST) uitgevoerd.

Er wordt regulier een Jaarlijks Onderzoek (JO) en een Periodiek Kwaliteitsonderzoek (PKO) uitgevoerd. Indien die onderzoeken nadere inspectie verdienen, wordt er een Nader Onderzoek uitgevoerd en kan naar aanleiding daarvan weer een Onderzoek naar kwaliteitsverbetering worden uitgevoerd.

Indien de inspectie naar aanleiding van het Nader Onderzoek oordeelt dat de kwaliteit ernstig tekort schiet, verricht zij, na een door haar aangegeven termijn van maximaal twee jaar, een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering.

8. Leerplichtbeleid (schoolverzuim en schoolverlaten); samenwerking provinciaal en regionaal

De regionale meld- en coördinatiefuncties (RMC) werden in 1994 in het leven geroepen om de bestrijding van voortijdig schoolverlaten te structureren. Er moesten netwerken worden opgebouwd waarin alle betrokken organisaties efficiënt de bestrijding van voortijdige uitval konden tackelen. Bovendien moesten alle uitvallers worden geregistreerd. Per 1 januari 2001 is het RMC een structurele voorziening geworden. Dit betekent dat de werkzaamheden van het RMC nu een wettelijke basis hebben gekregen. In bijlage 2 staat een organigram weergegeven van het RMC.

De Leerplichtwet van 1969 regelt dat leerplichtige leerlingen die de school verzuimen door de school moeten worden gemeld bij de leerplichtambtenaar. Voor niet-leerplichtige leerlingen was een dergelijke meldplicht niet geregeld. Dit had tot gevolg dat scholen niet-leerplichtige schoolverlaters dikwijls niet meldden. Die meldplicht is in de nieuwe wet wel geregeld. Het bestrijden van voortijdige schoolverlaters is een complexe zaak, waarbij alle actoren o.a. onderwijsinstellingen, arbeidsvoorziening, jeugdzorg, justitie en politie in de regio zijn betrokken. De regionale meld- en coördinatiefuncties hebben de afgelopen jaren veel bereikt op het gebied van regionale samenwerking en netwerkvorming. Door de wettelijke verankering van de regionale meld- en coördinatiefunctie wordt dit proces versterkt.

9. De Wet op de Jeugdzorg

Op 5 en 6 april 2004 is de Wet op de Jeugdzorg door de Eerste Kamer behandeld. Minister Donner (Justitie) en Staatssecretaris Ross-van Dorp (VWS) streven er naar om de wet per 1 januari 2005 in te voeren. Inmiddels is aan de provincies en de jeugdzorg gevraagd te handelen alsof de wet al in werking is getreden. Daardoor wordt in de praktijk al in veel plaatsen vooruit gelopen op deze wet.

De wet voorziet in het vormen van bureaus Jeugdzorg, waarvan er inmiddels ook één in Friesland, de stichting Bureau Jeugdzorg Friesland. Een dergelijk bureau wordt door de wetgever gezien als dé toegang voor jeugdigen, ouders en verwijzers als het gaat om opgroei- en opvoedingsproblemen. Deze toegang moet laagdrempelig, herkenbaar en bekend zijn.

Wie is verantwoordelijk?

De provincie is verantwoordelijk voor de bureaus Jeugdzorg, de planning en financiering van de jeugdzorg.

De taken van een bureau Jeugdzorg.

Een bureau Jeugdzorg heeft expliciet als taken het adviseren aan, het bevorderen van de deskundigheid van en het onderhouden van contacten met algemene voorzieningen voor jeugdigen, waaronder in ieder geval het onderwijs! Benadrukt wordt dat het daarbij gaat om het realiseren van structurele vormen van samenwerking tussen het onderwijs en de jeugdzorg en het aansluiten van bureau jeugdzorg bij de leerlingenzorg en zorgstructuren binnen het onderwijs.

De wijze waarop een bureau Jeugdzorg die aansluiting met het onderwijs gestalte geeft en de inzet die ze daarvoor moet leveren is echter niet in de wet voorgeschreven.

10. Voorsprong of Achterstand

In 2003 is er door Fryske Academy en de Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van de provincie Friesland een onderzoek uitgevoerd naar het onderwijsniveau van de Friese leerlingen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Analyses tonen aan dat de Friese leerlingen, ongeacht hun sociaal-economische achtergrond, met taal en rekenen achter zijn. Die achterstand is in de sociaal-economisch lagere milieus het grootst. (zie ook bijlage 5).

5 - Samenhang met andere gemeentelijke beleidsterreinen

5.1 Inleiding

Het lokale onderwijsbeleid maakt deel uit van het algemeen gemeentelijk beleid en vormt daarmee een onlosmakelijk geheel zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch. Het streven is er thans (zie ook de inhoud van de Bestuurlijke Notitie van juni 2003) om dit lokale onderwijsbeleid nader te ontwikkelen in samenhang met andere beleidsterreinen, zoals het lokale jeugdbeleid, het (jeugd)gezondheidsbeleid, het sociaal beleid en het sportbeleid.

De vraag is daarbij hoe de lokale overheid al deze beleidsonderdelen zo kan beïnvloeden dat ze elkaar versterken en leiden tot het beste resultaat.

Daartoe is het nodig dat de mogelijkheden die ontstaan door deze afstemming nog meer duidelijk worden. Overigens is dit niet iets nieuws: op een aantal terreinen vindt al afstemming plaats. Opsterland juicht dit toe en wil dit dan ook verder gaan stimuleren.

5.2 Kanttekeningen

Hier is het tijd voor een paar kanttekeningen. Is het niet zo dat er tegenwoordig in bijna elke nota iets staat over samenhang, integrale aanpak en afstemming en is het ook niet zo dat deze ontwikkeling thans enigszins ter discussie staat (zie o.a. het artikel van Peter Rutgers in VNG-magazine, 12 maart 2004: bijlage 8)

Een drietal vragen dringt zich daarbij op:

1. Waarom willen we eigenlijk (die) samenhang²?
2. Wie is verantwoordelijk voor het aanbrengen van (die) samenhang?
3. Wat zijn voorwaarden voor een "voldoende" afstemming?

1. *Waarom willen we (die) samenhang?*

Samenhang is, kort gezegd, van belang om:

- beleid effectiever te maken door bundeling van deskundigheden (*1+1 = meer dan 2*);
- het beleid efficiënter te kunnen uitvoeren (*niet meer langs elkaar heen werken*);
- meer te kunnen met dezelfde middelen en faciliteiten;
- gefragmenteerd beleid te voorkomen;
- uitvoering te kunnen geven aan de verplichte gemeentelijke regierol.

---

² Om te tekst leesbaar te houden, wordt hier gesproken over "samenhang", daarmee echter ook bedoelend "een integrale aanpak", "afstemming" etc.

2. Wie is verantwoordelijk voor het aanbrengen van (die) samenhang?

In **formele** zin is de gemeente als regisseur verantwoordelijk voor het aanbrengen van die samenhang: dat geldt zowel voor het lokaal onderwijsbeleid³, het jeugdbeleid en ook het gezondheidsbeleid als separate beleidsterreinen, maar ook voor de drie terreinen in samenhang met elkaar.

In morele zin ligt er, naar de mening van de gemeente Opsterland ook een taak voor alle betrokken instellingen en organisaties om hieraan hun medewerking te verlenen, zowel in praktische zin (d.m.v. deelname aan overleg, verstrekken van informatie etc) maar ook in houding (“even over je eigen muurtje heen willen kijken”)

3. Wat zijn voorwaarden voor een voldoende⁴ afstemming?

Het gaat hierbij, kort gezegd, om de volgende elementen:

- a. de communicatie;
- b. de doelstellingen van de gemeente;
- c. duidelijke taakverdeling en werkafspraken

Ad a. de communicatie

Voorwaarde voor een effectieve afstemming is dat er voldoende informatiestromen zijn en wel op vier niveau's:

1. intern (de diverse beleidsafdelingen weten voldoende van elkaar)
2. extern (de instellingen weten van elkaar wat ze wel en wat ze niet doen)
3. gemeente/veld (de gemeente weet wat de instellingen doen/willen en andersom)
4. overheden (de taken van de drie overheidslagen zijn voldoende bekend)

Dit vraagt om een goede overlegstructuur, die vanwege de werkbaarheid wel zo licht mogelijk gehouden moet worden.

Ad b. de doelstellingen van de gemeente

Zoals gezegd maakt onderwijsbeleid deel uit het totale gemeentelijke beleid, net zoals dat ondermeer het geval is bij het generatiebeleid (jeugd- en ouderenbeleid) en het lokaal gezondheidsbeleid.

Dit zal ook (moeten) blijken uit de doelstellingen/visie van de verschillende gemeentelijke beleidsterreinen. Er zou sprake zijn van inconsistent beleid als de mensvisie van het ene beleidsterrein (op relevante onderdelen) tegenstrijdig zou zijn met de visie bij een ander terrein. Beleidsterreinen kunnen op zich verschillen, maar (mens)visies niet.

Ad c. duidelijke taakverdeling en werkafspraken

Het is voor het bereiken van (nog meer) samenhang noodzakelijk om goede afspraken te maken over wie wat doet: dat geldt extern, maar ook zeker intern binnen het gemeentelijk apparaat.

---

³ Bij het uitvoeren van het lokale onderwijsbeleid is door het Rijk aangegeven dat de gemeente zich actief daarin behoort op te stellen. Een actieve opstelling dient tot uitdrukking te komen in “het voeren van de regie” op het lokale onderwijsbeleid, waarbij samenhang, kwaliteit, rekenschap en resultaat centrale items zijn. De regierol van de gemeente is door het Rijk aan de gemeente overgedragen en geldt dan ook als een verplichte rol

⁴ De term “voldoende” wordt gebruikt om aan te geven dat afstemming op zich geen doel is: het streven naar afstemming moet dan ook niet verder gaan dan noodzakelijk is.

5.3 De Beleidsterreinen

Als we het in het kader van de onderwijsvisie hebben over afstemming, denken we met name (maar niet uitsluitend) aan de volgende beleidsvelden:

- ✓ het jeugd- en jongerenwerk;
- ✓ het lokaal volksgezondheidsbeleid;
- ✓ het sportbeleid
- ✓ het dorpenbeleid

Deze opsomming is uiteraard niet volledig, maar beperkt zich tot de belangrijkste relaties. In de volgende paragrafen worden de beleidsterreinen niet volledig beschreven (er wordt korthedshalve verwezen naar bestaand beleid dat elders op papier staat) maar wordt wel nader ingegaan op eventuele raakvlakken en overeenkomsten met het onderwijsbeleid, op eventuele knelpunten en op mogelijke verbeterpunten.

5.3.1 Het jeugd- en jongerenbeleid

Het beleid ten aanzien van de jeugdigen en jongeren is vastgelegd in de nota “Jeugdbeleid in ontwikkeling” (2000).

Onderwijsbeleid en jeugdbeleid hebben veel overeenkomsten. Beiden richten zich op een jonge generatie, die zo goed mogelijk moet worden voorbereid op de periode van volwassenheid. De twee beleidsvelden kunnen elkaar aanvullen en versterken: de ontwikkeling van jeugdigen vindt immers niet alleen op de schoolbankjes plaats, maar ook elders (thuis, bij vrienden, bij het sociaal cultureel werk, bij de sportvereniging etc.) Andersom heeft de wereld waarin een kind opgroeit invloed op zijn deelname aan het onderwijs.

Het is dan ook niet voor niets dat in steeds meer gemeenten het onderwijsbeleid ingebed is in het jeugdbeleid. Voorbeelden hiervan zijn Tietjerksteradiel en Smallingerland. In beide gemeenten leidt deze ontwikkeling ertoe dat er een samenhangend pakket van voorzieningen ontstaat met als doel de jongeren van 0-23 jaar een optimale ontwikkeling te kunnen bieden.

De behoefte aan (meer) samenhang komt momenteel met name naar voren op die onderdelen die op het raakvlak onderwijs/jeugdbeleid liggen zoals:

- ✓ de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE);
- ✓ preventieprojecten (zoals de “De Gezonde School...”);
- ✓ opvoedingsondersteuning;
- ✓ Brede School-gedachten;
- ✓ uitvallers;
- ✓ jeugdzorg/jeugdhulpverlening;
- ✓ het beleid inzake risicokinderen;
- ✓ de optimalisering van de overdracht van peuterspeelzaal naar basisonderwijs

5.3.2 Lokaal Volksgezondheidsbeleid (Jeugdgezondheidszorg)

Het beleid ten aanzien van het lokaal volksgezondheidsbeleid is vastgelegd in de startnotitie "Lokaal Volksgezondheidsbeleid" (december 2003).

Onderwijsbeleid en het Jeugdgezondheidsbeleid richten zich eveneens op dezelfde doelgroep en zijn derhalve ook aanvullend op elkaar.

Samenwerking tussen scholen en instellingen voor gezondheidszorg (met name de GGD) vindt al langer plaats

De behoefte aan (meer) samenhang komt momenteel met name naar voren op die onderdelen die op het raakvlak onderwijs/jeugdgezondheidsbeleid liggen zoals:

Vroegtijdige onderkenning ontwikkelingsstoornissen;
preventieprojecten (zoals de "Gezond Gewicht.....kinderen eerst");
de invulling van het maatwerkdeel Jeugdgezondheidszorg

5.3.3 Het (jeugd)sportbeleid

Onderwijsbeleid en het jeugdsportbeleid richten zich eveneens op dezelfde doelgroep en zijn derhalve ook aanvullend op elkaar.

De behoefte aan (meer) samenhang komt momenteel met name naar voren op die onderdelen die op het raakvlak onderwijs/jeugdsportbeleid liggen zoals:

- ✓ preventieprojecten gericht op het meer bewegen van jongeren;
- ✓ gezamenlijke organisatie van sportactiviteiten (via bijvoorbeeld OAB);

5.3.4 Dorpenbeleid

Het beleid ten aanzien van het Lokaal Sociaal Beleid is vastgelegd in het Beleidskader-Dorpenbeleid/Lokaal Sociaal Beleid (2 februari 2004)

Om het Dorpenbeleid/Lokaal Sociaal Beleid in Opsterland vorm te geven, zijn er vijf onderwerpen benoemd (als kader).

De onderwerpen zijn "leefomgeving en veiligheid", "volksgezondheid en zorg", "inkomen en achterstandenbestrijding", "maatschappelijke participatie" en last but not least "onderwijs en cultuureducatie".

Ze zijn zo gekozen dat ze het hele sociale spectrum beslaan en waar het centrale thema kwaliteit van leven als rode draad doorheen loopt.

Onderwijsbeleid en Dorpenbeleid hebben elkaar nodig: goed functionerende scholen zijn essentieel voor de leefbaarheid in de dorpen, tegelijk is een dorp dat "lekker in het vel zit" van groot belang voor een goed onderwijsklimaat. Aspecten die daarbij van belang zijn ondermeer: veilige (toegangs)wegen, voldoende verantwoorde speelvoorzieningen, goede huisvesting, bereikbare voorzieningen zoals bijvoorbeeld de bibliotheek, de sportclub en andere jongerenvoorzieningen.

5.3.5 Andere voorzieningen

Er zijn meer voorzieningen waarmee het onderwijsveld raakvlakken heeft of zou kunnen hebben, zoals ondermeer de bibliotheek en de muziekschool.

De bibliotheek heeft als een van haar doelstellingen het stimuleren van het lezen bij kinderen. Dit kan goed aansluiten op het vak lezen dat in het basisonderwijs wordt gegeven, maar evenzeer op het (voor)lezen dat op de peuterspeelzalen en uiteraard thuis plaatsvindt. Onderwijs en bibliotheek kunnen elkaar (meer) ondersteunen (gebruik van elkaars faciliteiten, het opzetten van gezamenlijke projecten (Tomke) etc)

Voor de muziekschool geldt een vergelijkbaar verhaal. Opsterland vindt het belangrijk dat jeugdigen een algemene basiskennis van de muziek meekrijgen. Dit vindt momenteel reeds plaats in de vorm van de Individuele Muzikale Vorming (IMV). Samenwerking tussen muziekschool en onderwijs leidt tot versterking van elkaars mogelijkheden en kan plaatsvinden in de vorm van het gebruik van elkaars mogelijkheden, het bij elkaar laten plaatsvinden van optredens, het verzorgen van voorspeeluurtsjes en het integreren van de muziek in de (reguliere) lessen. etc.

6 - De gemeentelijke thema's

6.1 Bestuurlijke werkgroep

Een door de raad ingestelde ad hoc bestuurlijke werkgroep heeft in 2003 een aantal richtinggevendende uitspraken gedaan en thema's aangedragen die in de toekomstige onderwijsvisie aan de orde dienen te komen.

Omwille van de volledigheid en actuele ontwikkelingen zijn er enkele thema's aan toegevoegd

Het gaat al met al om de volgende thema's:

- 1. De doorgaande leerlijn van 0-23 jarigen**⁵
- 2. De brede school of liever een school met een breed vormingsaanbod*
- 3. Het onderwijsachterstandenbeleid*
- 4. Het onderwijskundig adviesbureau (OAB)*
- 5. Tweektaligheid*
- 6. De onderwijskundige kwaliteit basisonderwijs*
- 7. De Burgemeester Harmsmaschool (BHS)*
- 8. Het integraal huisvestingsplan (IHP)*
- 9. Het spreidingsbeleid basisscholen*
- 10. De uitvoering van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)*
- 11. De organisatie van het openbaar basisonderwijs*
- 12. Het onderwijs en de Wet op de Jeugdzorg*

Met het noemen van deze thema's is duidelijk aangegeven welke kant het op zou moeten met de onderwijsvisie: de thema's vormen dan ook een goede basis voor de vervolgstappen, die uiteindelijk zullen leiden tot de onderwijsvisie 2004-2020.

---

⁵ Dit thema is door de bestuurlijke werkgroep (2003) als eerste genoemd. Feitelijk echter is dit geen thema op zich maar vormt het een kader, dat richting geeft ("leidend is") aan alle volgende thema's. Alle andere thema's staan als het ware "in dienst" van deze doorgaande leerlijn

6.2 Stramien

Het is niet mogelijk, maar ook nadrukkelijk **niet** de intentie van deze notitie om nu reeds op al deze thema's de definitieve Opsterlandse visie te formuleren: daarvoor is uiteraard meer tijd en overleg nodig. Zoals al in het Plan van Aanpak (najaar 2003) stond zullen in (het later separaat en afzonderlijk per thema op te stellen) hoofdstuk 7 de definitieve(re) keuzes (inclusief financiële paragraaf) worden aangeboden.

Als voorbereiding daarop zal in hoofdstuk 6 wel reeds een stramien worden gegeven aan de hand waarvan op redelijk uniforme wijze en in samenhang met elkaar, tot afzonderlijke (per thema dus) visies kan worden gekomen. Centraal in elk stramien staan de vragen:

- a. - *waar moet de visie overgaan?*
- b. - *wie zijn bij de nadere formulering ervan betrokken?*
- c. - *wanneer moet deze geformuleerd worden/zijn?*

Aan de hand van deze **waar, wie en wanneer vragen** zullen de thema's worden behandeld.

6.3. De Thema's

Thema 1: De doorgaande leerlijn van 0-23 jarigen

Waarover:

*Wij voelen ons verantwoordelijk voor het opzetten van een optimale doorgaande leerlijn van 0-23 jaar. Deze lijn omvat de ontwikkeling van baby tot volwassenen en streeft een breed samenhangend aanbod na gericht op de persoonlijke ontwikkeling. Deze lijn heeft betrekking op **alle** voorzieningen voor jeugdigen en jongeren*

Dit thema is (ons inziens terecht) door de bestuurlijke werkgroep (2003) als eerste genoemd. Feitelijk echter is dit geen thema op zich maar vormt het juist een meeromvattend kader, dat richting geeft ("leidend is") aan alle volgende thema's. Alle andere thema's staan als het ware "in dienst" van deze doorgaande leerlijn

Wie:

gemeente, onderwijs, welzijnsinstellingen, zorginstellingen

Wanneer:

Continue proces waarover jaarlijks aan de raad zal worden gerapporteerd.

Thema 2: De brede school (of ook wel een school met een breed vormingsaanbod genoemd)

Waarover:

De brede school is een netwerk van onderwijs en andere voorzieningen voor kinderen en ouders zoals opvang, zorg, welzijn, cultuur, sport enz. met als doel de actieve deelname van kinderen aan de samenleving te bevorderen, kinderen een goede dagindeling te bieden, mogelijke achterstanden van kinderen weg te nemen en hun sociale competentie te vergroten (definitie vlgs de ministeries van OCW en VWS; beleidsbrief OCW/VWS 2000). Op basis van signalen uit de praktijk en een analyse van de brede school initiatieven kunnen zes profielen worden onderscheiden. In ieder van deze profielen staat een bepaalde functie van de brede school centraal.

De conceptuele ontwikkeling van deze profielen staat nog in de kinderschoenen. Het gaat hierbij om de volgende profielen Het gaat hierbij om de volgende profielen:

- *het onderwijsachterstandenprofiel*
- *het verrijkingprofiel*
- *het zorgprofiel*
- *het opvangprofiel*
- *het wijk- en buurtprofiel*
- *de multi-functionele accommodatie*

Invoering van een school met een breed vormingsaanbod zal worden nagestreefd, zo mogelijk per dorp. De invulling kan per dorp/school verschillen. Kenmerkend is echter:

- a. het werken vanuit een gezamenlijke visie;*
- b. een hechte samenwerking tussen scholen en betrokken instellingen;*
- c. een breed aanbod aan voorzieningen op het gebied van onderwijs, sociaal cultureel werk, kunsteducatie, bibliotheek, thuiszorg, wijkverpleging, peuterspeelzaalwerk en diversen vormen van kinderopvang;*
- d. een goede afstemming tussen basis- en voortgezet onderwijs.*

In de dorpen Gorredijk en Ureterp is men in oriënterende fase bezig een aantal potentiële mogelijkheden te onderzoeken.

Wie:

onderwijs, welzijns- en zorginstellingen, gemeente

Wanneer:

Continue proces waarover de raad jaarlijks geïnformeerd zal worden.

*****

Thema 3: Het onderwijsachterstandenbeleid

Waarover:

Onderwijsachterstandsbeleid rendeert het meest als het zo vroeg mogelijk wordt ingezet: gelet op de in Opsterland bekende achterstanden blijft achterstandsbeleid ook in de toekomst een speerpunt.

De bestrijding van onderwijsachterstanden is daarom in deze gemeente geen onbekend gegeven. In Opsterland is op dit gebied al het een en ander tot stand gebracht. Het onderwijsachterstandenplan is gebaseerd op bestaand en nieuw ingezet beleid.

In het nieuwe LBK (zie bijdrage 3) zijn drie kwalificatiedoelen en één inhoudelijk doel benoemd en meetbare resultaten omschreven die op lokaal niveau moet worden ingevuld. De drie kwalificatiedoelen hebben te maken met schakelmomenten in de schoolloopbaan. Deze lopen van de voorschoolse periode tot en met het behalen van een startkwalificatie. Het inhoudelijk doel is het leren van de Nederlandse taal. De GOA monitor is een instrument om de resultaten op lokaal niveau te meten.

Het schoolmaatschappelijk werk vormt een brugfunctie tussen de school, de kinderen en de ouders. Na evaluatie ervan is gebleken dat de functie voorziet in een behoefte. Om deze reden wordt het schoolmaatschappelijk werk gecontinueerd in de komende periode.

Het is inmiddels een algemeen aanvaard gegeven dat de voor- en voerschoolse periode van ongekend groot belang is voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Om hier adequaat op te kunnen (blijven) inspelen zal gericht beleid ontwikkeld worden.

In Nij Beets is hiertoe in 2002 een Piramide-achtig-project gestart. De peuterspeelzaal en de beide basisscholen in Nij Beets werken hierbij samen. Doel is om te komen tot een gezamenlijke visie en aanpak zodat peuters in een doorgaande lijn kunnen ontwikkelen tot basisschool kind. Het OAB leidt dit project in opdracht van de gemeente

In de loop van 2004 zal duidelijk worden in hoeverre continuering en uitbreiding van dit project wenselijk en mogelijk is.

Wie:

onderwijs, peuterspeelzalen, gemeente

Wanneer:

Het gaat om om een continue proces in het kader van het vastgestelde GOA-beleid (bijgevoegd)

*****

Thema 4: Het onderwijskundig adviesbureau (OAB)

Waarover:

Na 1 januari 2008 is het theoretisch mogelijk dat de bestaande schoolbegeleidingsdiensten verdwijnen (zie hoofdstuk 4.3). Schoolbesturen hebben geen bestedingsverplichting en gemeenten geen instandhoudingsverplichting. De kernvraag voor de gemeente Opsterland is dan of het subsidiëren van onze schoolbegeleidingsdienst, na de invoering van deze stelselwijziging, nog binnen het lokaal onderwijsbeleid past en welke doelen worden hiermee beoogd?

In de loop van de tijd zijn de taken tussen de beleidsafdeling die het onderwijs behartigt en het onderwijskundig adviesbureau verstrengeld geraakt. De taak van de gemeente is gericht op het ontwikkelen van het lokaal onderwijsbeleid. Het OAB houdt zich bezig met de onderwijskundige ondersteuning van 28 scholen en eventueel het verlenen van ondersteuning bij het opzetten van lokaal onderwijsbeleid.

Met het management van het OAB hebben wij het overleg gestart over het ontvlechten van taken. Tevens voeren wij overleg over een heroriëntering op de positie van het OAB. Het OAB en de gemeente kunnen hun taken alleen goed uitvoeren als er voldoende "afstand" tussen beiden is. Binnen de ingestelde stuurgroep is de ingevulde SWOT-analyse door de deelnemende participanten verder uitgewerkt. In de loop van 2004 wordt aan de hand van een notitie, waarin onder meer aandacht besteed wordt aan financiering schoolbegeleiding, taakstelling OAB, rol lokale overheid en OAB toekomstgericht, nader uitwerking gegeven aan de herpositionering. Van een sterk aanbod gerichte dienstverlening zal een omslag plaats moeten vinden naar meer vraag gestuurde dienstverlening. In dit kader is er door de directie een productenbeschrijving gemaakt die binnen het scholennetwerk aan de orde worden gesteld en worden gewogen. Dit kan betekenen dat producten verdwijnen en nieuwe worden ontwikkeld.

Wie:

gemeente, OAB

Wanneer:

2004-2005

*****

Thema 5: Tweektaligheid

Waarover:

Heel actueel is momenteel de vraag of en in hoeverre de tweektaligheid bij (friese) kinderen een invloed heeft op de taalontwikkeling van kinderen. De plaats en functie van het Fries in het onderwijs zal dan ook blijvende aandacht behoeven. Het onderwijs in de gemeente Opsterland maakt gebruik van zogenaamde Digilessen waarbij via de computer de lessen Fries worden gestimuleerd. Overigens zijn wij van mening dat de "problematiek" van de meertaligheid niet enkel verbonden behoeft te zijn aan het gebruik van de friese taal.

Wie:

Gemeente, OAB, onderwijs

Wanneer: 2004

Thema 6: De onderwijskundige kwaliteit basisonderwijs

Waarover:

Kwaliteit in het basisonderwijs is een actueel thema. In 2003 heeft de universiteit van Groningen met de Fryske Academy een onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het onderwijs in Friesland. De uitkomsten van dat onderzoek zijn breed uit gemeten in de pers. Dit is eveneens de aanleiding geweest dat de kwaliteit van het onderwijs weer hoog op de agenda staat.

In Opsterland is dit ook het geval. In de overleggen die het bevoegd gezag heeft met zowel de regio-directie als de onderwijsinspectie is het een vast punt van bespreking. Met de regio-directie voert het bestuur 4 keer per jaar overleg. Met de inspectie wordt 2 keer per jaar gesproken. De rapportages van de inspectie worden doorgesproken, ontwikkelingen gevolgd en wederzijds wordt er geïnformeerd. Het is niet alleen onze ambitie maar onze plicht om in de komende jaren de kwaliteit van het basisonderwijs te verbeteren.

Dit houdt in dat wij als bestuur in de periodieke overleggen zoals omschreven de kwaliteit van het onderwijs als vast gesprekspunt laten blijven terugkeren. Ook de regio-directie en de teams op de scholen hebben echter hun verantwoordelijkheid als het gaat om de kwaliteit van het onderwijs in Opsterland.

Door middel van gerichte maatregelen in de regio's en op de scholen (bijv. duidelijke schoolplannen, schoolgids, onderwijsmethodes, nascholing, bieden van zorg enz.) zullen wij gezamenlijk werken aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in Opsterland.

Analyses tonen aan dat de Friese leerlingen, ongeacht hun sociaal-economische achtergrond, met taal en rekenen achter zijn. Die achterstand is in de sociaal-economisch lagere milieus het grootst.

Door het OAB is inmiddels een inventarisatie gemaakt van de Opsterlandse situatie (zie bijlage 5)

Wie:

gemeente, onderwijs, OAB

Wanneer:

Het is een continue proces, waarover de raad jaarlijks aan de raad zal worden gerapporteerd

*****

Thema 7: De Burgemeester Harmsmaschool (BHS)

Waarover:

Het belang van de BHS voor Opsterland is evident en onderstreept de positie van het voortgezet onderwijs in onze gemeente.

In de afgelopen jaren is de inhoud van het voortgezet onderwijs gewijzigd. De onderwijs- vernieuwing heeft ook gevolgen voor de huisvesting. Er zijn middelen beschikbaar gesteld om de school uit te breiden en de planologische procedures zijn in werking gezet.. Wij verwachten dat in het voorjaar van 2005 de uitbreiding in gebruik kan worden genomen.

Daarnaast bezinnen wij ons op een aanpassing van de bestuursvorm van de school. Door verruiming van het aantal bestuursvormen in het openbaar onderwijs ontstaat meer vrijheid om een eigen beleid te kiezen over de inrichting van de bestuurlijke organisatie. Wij vinden het raadzaam om bij verdere verzelfstandiging een zwaardere verantwoordelijkheid neer te leggen bij het toekomstige bestuur.

Besluitvorming zal plaatsvinden in de loop van 2005

Het huidige vmbo onderwijs kent landelijk een moeilijke periode mede veroorzaakt door negatieve uitstraling. Ook de BHS wordt momenteel geconfronteerd met een terugloop in aanmelding. Inmiddels worden initiatieven opgezet om deze terugloop in leerlingen om te buigen. Dit wordt onder meer gedaan door de Havo- en de LWOO- instroom aan de orde te stellen, maar ook door de opzet van nieuwe lespleinen te verduidelijken. Ook de komende nieuwbouw is een prachtige gelegenheid om het uiterst succesvolle schooltype hernieuwd onder de aandacht te brengen in de regio.

Wie:

gemeente, BHS

Wanneer:

2005

*****

Thema 8: Het integraal huisvestingsplan (IHP)

Waarover:

De raad heeft begin 2004 het Integraal Huisvestingsplan 2004-2018 vastgesteld (zie bijlage 10). In 2003 is hard door alle betrokkenen gewerkt aan de totstandkoming ervan. In het IHP is een planning opgenomen van de scholen die tussen nu en 2018 op enigerlei wijze moeten worden aangepast.

Het IHP beperkt zich tot het basisonderwijs en school Lyndensteyn (speciaal onderwijs) en heeft betrekking op een periode van 15 jaar

Na het IHP moet een nieuwe verordening vastgesteld worden. De voorzieningen in het kader van de arbeidsomstandighedenwet en de brandweereisen en de normering van de schoolpleinen moeten wij nog nader uitwerken. Met de schoolbesturen zullen wij hierover nog nader overleg voeren.

Wie:

gemeente, onderwijs

Wanneer:

Het huidige IHP 2004-2018 is vastgesteld in februari 2004

*****

Thema 9: Het spreidingsbeleid basisscholen

Waarover:

De spreiding van scholen over de dorpen en de grootte van de scholen zal in goed overleg tussen gemeente, openbaar onderwijs en bijzonder onderwijs voor de toekomst moeten worden uitgezet. De spreidingsvraag komt met name aan de orde op momenten dat schoolgebouwen zijn afgeschreven.

Hierbij heeft het bijzonder onderwijs uiteraard een eigen verantwoordelijkheid. Uitgangspunt is het behoud van scholen, ook in de kleinere dorpen. Dit sluit aan bij de Brede-school-gedachte.

Hierbij geldt wel dat kwaliteit leidend moet blijven.

Wie:

gemeente, onderwijs

Wanneer:

Het is een continue proces waarover jaarlijks aan de raad zal worden gerapporteerd.

*****

Thema 10: De uitvoering van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)

Waarover:

De Wet Educatie en Beroepsonderwijs geeft de gemeente opdracht het onderwijsniveau van al haar inwoners op een hoger peil te brengen en werkzoekenden meer kansen te laten krijgen op de arbeidsmarkt door het volgen van bijvoorbeeld computercursussen of cursussen gericht op de sociale vaardigheden . Dit is een continu proces. Het in de recente jaren ingezette beleid zal nader uitgewerkt worden. Met ingang van 2005 zal er een eind komen aan het systeem van de “verplichte winkelnering” bij het Friesland College.

Wie:

gemeente, ROC, CWI

Wanneer:

Continue proces

*****

Thema 11: De organisatie van het openbaar basisonderwijs

Waarover:

Over de bestuursstructuur openbaar onderwijs zijn op dit moment vele discussies in het land gaande. Hierover is uitvoerig geschreven in hoofdstuk 4.4..

De bestuursstructuur is ook een onderwerp dat in Opsterland op de agenda staat. Belangrijk is te vermelden dat de discussie hierover niet op zich zelf staat, maar onlosmakelijk is verbonden met de hele ontwikkeling rondom de organisatie van het totale basisonderwijs. In 1999 is men reeds gestart met een discussie over de directiestructuur. Deze discussie dreigde te verzanden in tijd en besluiteloosheid.

In 2002 is een start gemaakt met een aantal aanpassingen in de directiestructuur. Het indelen in vier regio's en het per regio aanstellen van een directieteam bestaande uit twee directeuren.

In 2003 is in overleg met de directie en de GMR de notitie Organisatie Ontwikkeling Openbaar Onderwijs Gemeente Opsterland opgesteld en in gang gezet (zie bijlage 9).

In die notitie is een stappenplan verwerkt.. Dit stappenplan moet in 2006 uitkomen op een directiestructuur waarin 3 regiodirecteuren functioneren en 1 algemeen directeur. Wanneer dit onderdeel is afgerond, kan een tweede stap gezet worden. De inzet is om samen met de algemeen directeur en de 3 regiodirecteuren de bestuursstructuur verder uit te werken. Inhoudelijk kunnen de ervaringen op het gebied van het werken volgens de lump sum systematiek meegenomen worden. Belangrijk is om de diverse mogelijkheden te onderzoeken, waarbij ook een structuur in breder verband de aandacht moet krijgen.

De doorgaande leerlijn van 0-23 jaar is het kader waarbinnen de maatregelen die genomen in Opsterland een passende plaats moeten krijgen.

Wie:

gemeente, onderwijs, OAB

Wanneer:

2007

Thema 12: Het onderwijs en de Wet op de Jeugdzorg

Waarover:

Uit de integrale benadering, die Opsterland voorstaat op het gebied van het jeugdbeleid 0-23 jaar, ligt het voor de hand, sterker nog, is het van wezenlijk belang om ook de actuele ontwikkelingen met betrekking tot de jeugdzorg goed te volgen en waar mogelijk te beïnvloeden.

Onderwijs en jeugdzorg liggen immer in elkaars verlengde, hebben elkaar nodig in zowel verwijzende als signalerende zin.

Overigens komt niet alleen de relatie onderwijs-jeugdzorg in beeld. Evenzeer is het belang om goed te (blijven) kijken naar de raakvlakken tussen de jeugdzorg en instellingen zoals het (school)maatschappelijk werk, de GGD, de Thuiszorg, MEE Fryslân (voorheen: de SPD), de GGZ etc.

Het moet voor de Opsterlandse burger (jeugdige, oudere, leerkracht etc) duidelijk(er) worden waar welke instantie voor verantwoordelijk is en waar je met welke hulpvraag terecht kunt.

Wie:

Gemeente, bureau Jeugdzorg, Onderwijs, zorginstellingen etc

Wanneer:

Het is een continue proces, waarover jaarlijks aan de raad zal worden gerapporteerd.

7 – De visie uitgewerkt per thema

Zoals reeds in hoofdstuk 6.2. is aangegeven zal de uiteindelijke visie in gedeelten tot stand komen en wel per thema. Een tweetal thema's zijn inmiddels uitgewerkt, t.w. het Integraal huisvestingsplan 2004-2018 en het GOA-plan 2002-2006. Beide plannen zijn inmiddels door de raad vastgesteld. De overige thema's zullen in de toekomst worden uitgewerkt

*****

Onze ambitie:

" Wij willen een open, veilige en constante leeromgeving creëren, waar ieder kind, van welk niveau dan ook, gestimuleerd wordt om zijn/haar individuele talenten volledig te ontwikkelen en daarbij zichzelf kan blijven. "

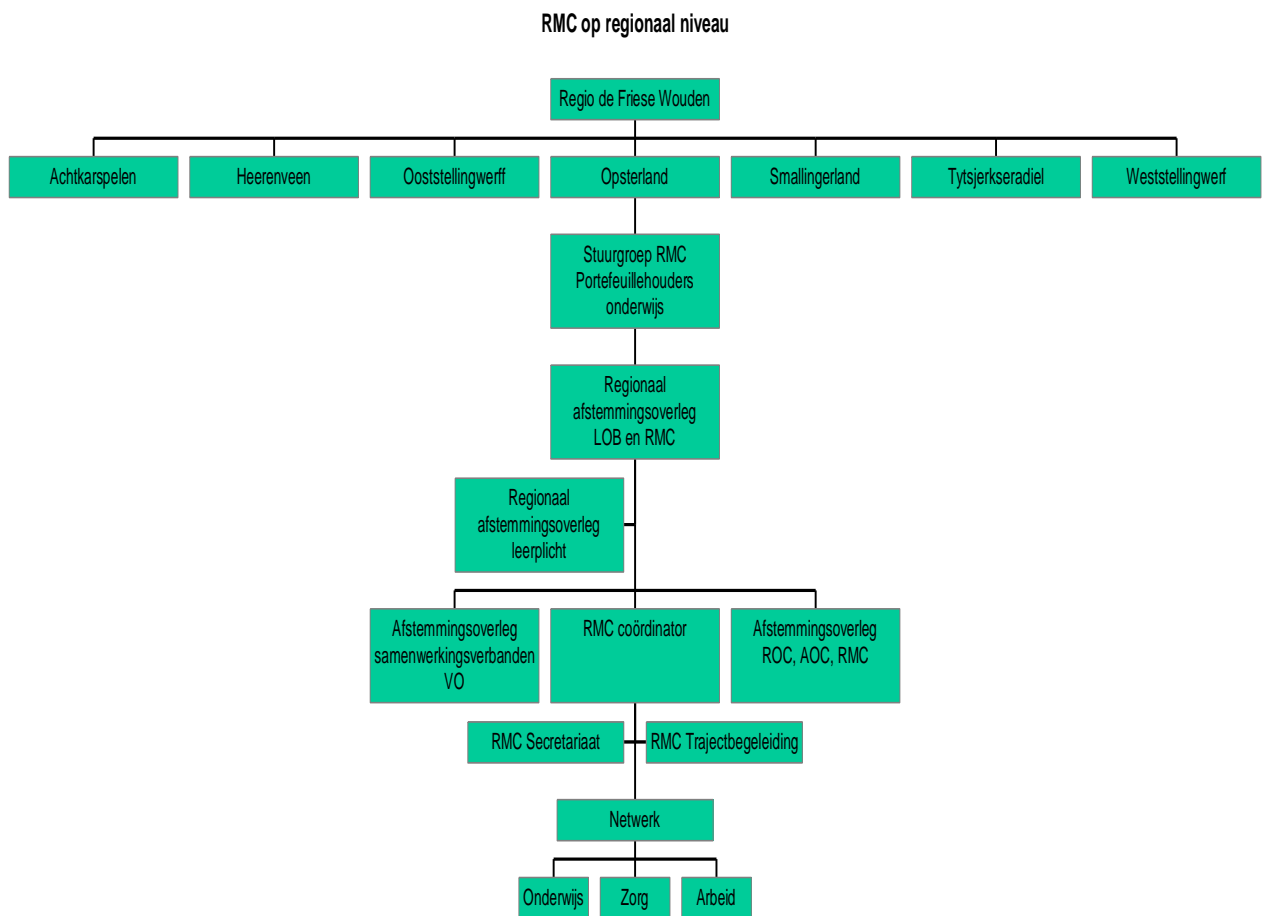
Bijlagen

- 1. Bestuursvormen Openbaar Onderwijs**
- 2. Organigram RMC**
- 3. Besluit Landelijk Beleidskader GOA 2002-2006**
- 4. Kernpunten uit jaarverslag OAB 2002-2003**
- 5. Voorsprong of Achterstand**
- 6. “Het Rugzakje”**
- 7. Overzicht scholenaanbod in Opsterland**
- 8. VNG-artikel “De school is geen atlas”**
- 9. Organisatie Ontwikkeling Openbaar Onderwijs**
- 10. Het Integraal Huisvestingsplan (al in Uw bezit)**

Bijlage 1: Bestuursvormen Openbaar Onderwijs

<p>Belangrijkste kenmerken van deze bestuursvormen zijn:</p>
<p>Integraal bestuur</p> <ul style="list-style-type: none">
✓ bevoegd gezag berust bij college van B&W en gemeenteraad
✓ portefeuillehouder onderwijs feitelijk bevoegd gezag (wethouder)
✓ raad is te allen tijde bevoegd schoolbestuurlijke taken zelf ter hand te nemen
✓ geen betrokkenheid ouders
<p>Artikel 82 (gemeentewet) commissie (bestuurscommissie)</p> <ul style="list-style-type: none">
✓ verzelfstandiging openbaar onderwijs binnen gemeentelijke publiekrechtelijke structuur
✓ overdracht alle taken behalve budgetrecht – daardoor bestuursvorm niet vermogensrechtelijk gescheiden van gemeente
✓ gemeente behoudt zelf bevoegdheid opheffen school i.v.m. wettelijke zorgplicht voor voldoende openbaar onderwijs
✓ mogelijkheid tot betrokkenheid ouders
<p>Openbaar lichaam</p> <ul style="list-style-type: none">
✓ publiekrechtelijke rechtspersoon ingesteld op basis WGR (Wet gemeenschappelijke regelingen)
✓ gaat over gemeentegrenzen heen
✓ overdracht alle bevoegdheden
✓ vermogensrechtelijk gescheiden van gemeente (beperkt door WGR)
✓ geen ouders wel eventueel privaatrechtelijke rechtspersonen zoals bijzondere scholen
✓ zelfstandig bestuursorgaan waarin samenwerking met één of meer gemeenten en/of één of meer privaatrechtelijke rechtspersonen
<p>Openbare rechtspersoon</p> <ul style="list-style-type: none">
✓ publiekrechtelijke van de gemeente gescheiden rechtspersoon
✓ in leven geroepen d.m.v. gemeentelijke verordening
✓ grondslag art. 47 WPO
✓ alle bevoegdheden gaan over
✓ bevoegdheid tot opheffen school echter bij gemeente i.v.m. wettelijke zorgplicht voor voldoende openbaar onderwijs
✓ rechtstreekse bekostigingsrelatie met Rijk
<p>Stichting</p> <ul style="list-style-type: none">
✓ art 48 WPO geeft mogelijkheid tot
✓ stichting is echter van origine privaatrechtelijk
✓ in onderwijswetten zijn eisen geformuleerd om overheersende invloed op bestuur te verzekeren
✓ betrokkenheid ouders
✓ idem aan openbaar rechtspersoon, meerwaarde is psychologisch

Bijlage 2: Organigram RMC

Bijlage 3: Besluit landelijk beleidskader gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2002-2006

Doelstellingen in de GOA-periode:

- a. Voor- en vroegschoolse educatie
  - doelstelling:
    - deelname tenminste 50% doelgroepkinderen

- b. Ondersteuning loopbaan
  - doelstelling:
    - percentage allochtonen leerlingen dat deelneemt aan havo en vwo moet toenemen met 4%

- c. Bestrijding van voortijdig schoolverlaten
  - doelstelling:
    - lokaal dient aantal voortijdig schoolverlaters met 30% zijn gedaald t.o.v. 01-08-2002

- d. Beheersing van de Nederlandse taal
  - doelstelling:
    - verminderen taalachterstand bij verlaten basisonderwijs met 25% (gewichtenleerlingen t.o.v. ongewogen leerlingen)
    - toename deelname gerichte taalverbeteringscursussen ouders en nieuwkomers
    - toepassing integraal taalbeleid op elke VO-school met doelgroep leerlingen

- e. Aanpak onderwijskansenbeleid
  - De GOA-gemeenten spreken met schoolbesturen af dat zij voor de onderwijskansscholen een schoolgebonden ontwikkelingsplan opstellen, waarin specifieke, meetbare en aan een tijdslijm gebonden afspraken zijn opgenomen over het resultaat

Bijlage 4: Kernpunten uit jaarverslag OAB 2002-2003

Kwaliteitsbeleid

Werkgroep werken met kwaliteitskaarten

- ✓ De ontwikkeling van het kwaliteitsbeeld gaat traag, deels doordat scholen andere prioriteiten stellen. Op scholennetwerk vindt geen uitwisseling tussen scholen in kader van bewust kwaliteitsbeleid plaats.

Leerlingen zorg

- ✓ De vastgestelde indicatoren zijn nog te weinig omgezet naar het primaire proces/kernkwaliteiten.

Voorlichting en advies

- ✓ Het zou ervoor pleiten dat de GMR actief beleid ontwikkelt ten aanzien van kwaliteitsbeleid en vanuit haar positie de school te volgen in haar ontwikkeling.

Informatie- en communicatie technologie (ICT)

Het ICT-beleid van de scholen is nog sterk reactief op het hanteren van systeem en netwerkonderhoud. Initiatieven naar E-learning zijn nog niet genomen.

Bewegingsonderwijs

De bewegingsconsulent is in kader van breedtesport aangesteld en functioneert vanuit deze optiek. Dit vraagt van de scholen een actief beleid op het secundaire proces. Vooral met betrekking tot breed vormingsonderwijs waarvoor de scholen zich hebben uitgesproken vraagt dit actief schoolbeleid. Hiertoe zijn zowel vanuit het scholennetwerk als OAB geen initiatieven genomen.

Begeleiding

Van de 28 scholen vragen 15 scholen naar gerichte begeleiding.

De overige scholen stellen *vragen* naar gerichte hulpverlening. Begeleidingstrajecten aan de hand van een begeleidingsplan dat de school en OAB maken, is voor de hulpverleningsscholen een nieuw verschijnsel. Begeleidingsplannen zijn een sturingsinstrument voor directies en besturen.

Zorgbreedtecentrum

Consultatieve leerlingbegeleiding

- ✓ De consultatieve leerlingbegeleiding staat veelal in teken van hulpverlening. Het heeft een preventieve werking met betrekking tot het aantal meldingen voor onderzoek.

Screening

- ✓ De screening is voor het derde jaar afgerond. Opvallend is het verschil in gebruik van toetsen waarvoor duidelijke handleidingen bestaan. Verder is er sprake van vertraging door schoolinterne zaken waardoor de gegevens van leerlingen niet of te laat worden ingeleverd. Het OAB moet daardoor onnodig de scholen activeren hun gegevens af te geven.

Teambegeleiding

- ✓ Teambegeleiding in kader van leerlingenzorg garandeert niet dat de school als organisatie het beleid vastlegt. De betrokken leerkrachten voeren hetgeen afgesproken wordt in hun klassen uit. Door het ontbreken van schoolplannen wordt niet uitgesloten dat effecten op langere termijn teniet worden gedaan.

Zorgcoördinatoren / intern remedial teachers

- ✓ Hetgeen de zorgcoördinatoren in hun groepen bespreken en ontwerpen, komt allemaal terug op schoolniveau. Collegae en directeuren worden geïnformeerd. De vraag blijft of de school ook actief op dat onderdeel wordt of is. Terugkoppeling op scholennetwerkniveau vindt niet plaats.

Voorlichting Cito-leerlingvolgsysteem

- ✓ Het effect van deze voorlichting in kader van Cito leerlingvolgsysteem is nihil. De voorlichting op het ontwikkelingsmodel krijgt een vervolg in het nascholingsaanbod.

Schoolmaatschappelijk werk

Reden beëindiging hulpverlening

- ✓ Het aantal aanmeldingen vraagt om nadere bezinning. Of de problemen voor schoolmaatschappelijk werk zijn afgenomen, of dat de scholen zelf meer problemen kunnen opvangen of dat door de veranderende schoolpopulatie verlegging van de hulpvragen plaatsvindt.

Kunsteducatie

Tentoonstellingsbezoek

- ✓ Bij 28 scholen ontbreekt een actief kunsteducatiebeleid. Mede door het OAB zijn de scholen de laatste jaren volgend en consumerend. Bij het vertrek van de consultants lijkt ook de kunsteducatie op schoolniveau geen prioriteit te hebben. Het ontbreken van schoolplannen op dit onderdeel, zorgt voor vele activiteiten op ad hoc basis. Het aanschaffen van lesmethoden op het gebied van kunsteducatie is een vreugdevol verschijnsel en geeft de consultants de gelegenheid planmatig kunsteducatie op schoolniveau te ondersteunen. De te verwachten impuls vanuit de rijksoverheid vraagt om gericht schoolbeleid

Cursussen

Het cursusaanbod van het OAB is tot stand gekomen na herhaaldelijke vragen aan de scholen. Echter door het ontbreken van een nascholingsplan of een schoolverbeteringsplan op schoolniveau zijn de nascholingsvragen niet of ad hoc tot stand gekomen. Op scholennetwerk ontbreekt de inhoudelijke communicatie waarbij elke school aangeeft welke nascholingsbehoefte er de komende jaren voor de school is. Sterker nog, een aantal scholen kopen nascholing in buiten het scholennetwerk hetgeen de collectieve aanpak niet mogelijk maakt. Het collectief inkopen met prijs- en cursusplaatsvoordelen worden daarvoor verstoord.

Projecten

Kunst uit de klas

- ✓ Het project is en blijft een project dat periodiek wordt uitgevoerd en geen verandering in het schoolbeleid teweeg brengt.

Verkeersexamen

- ✓ Het verkeersexamen wordt geheel aan het OAB overgelaten. De scholen voeren uit. Een nadere bezinning op dit onderdeel met betrekking tot de schoolinbreng is op zijn plaats.

Opmerking:

De kanttekeningen gemaakt door het OAB zijn aan de ene kant tekenend. Aan de andere kant moet er bij sommige kanttekeningen een vraagteken worden geplaatst gezien de belanghebbende achter de opmerking.

Bijlage 5: Voorsprong of achterstand

In 2003 is er door Fryske Academy en de Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van de provincie Friesland een onderzoek uitgevoerd naar het onderwijsniveau van de Friese leerlingen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Analyses tonen aan dat de Friese leerlingen, ongeacht hun sociaal-economische achtergrond, met taal en rekenen achter zijn. Die achterstand is in de sociaal-economisch lagere milieus het grootst.

Door het OAB is een inventarisatie gemaakt van de Opsterlandse situatie. Alvorens hier op in te gaan dient opgemerkt te worden dat er sprake is van gemiddelden. Het gevaar van gemiddelden is dat het een optelsom is binnen twee uitersten waardoor een situatie wordt weergegeven die kan afwijken van een individuele situatie.

De Opsterlandse situatie wijkt nogal af van het landelijke beeld. Een kleine groep HBO-opgeleiden (7%) tegen over LBO-opgeleiden (44%). Deze opbouw heeft als gevolg dat het verwachtingspatroon van ouders in relatie tot een succesvolle loopbaan laag is.

Constateringen OAB:

Ordenen – groep 2
de leerlingen in Opsterland scoren boven het landelijke gemiddelde.

Taal voor kleuters – groep 2
de leerlingen in Opsterland scoren boven het landelijke gemiddelde.

Rekenen – groep 3
de leerlingen in Opsterland scoren boven het landelijke gemiddelde.

Technisch lezen (DMT = Drie Minuten Toets) – groep 3
de leerlingen in Opsterland scoren onder het landelijke gemiddelde.

Spelling – groep 4
de leerlingen in Opsterland scoren onder het landelijke gemiddelde.

Rekenen – groep 4
de leerlingen in Opsterland scoren boven het landelijke gemiddelde.

Begrijpend lezen (SVR = Schaal Verwijs Relaties) – groep 4
de leerlingen in Opsterland scoren in niveau A en B op de norm van het landelijke gemiddelde.
de leerlingen in Opsterland scoren in niveau D en E onder het landelijke gemiddelde.

Begrijpend lezen (SBR = Schaal Betekenis Relaties) – groep 4
de leerlingen in Opsterland scoren boven het landelijke gemiddelde.

Technisch lezen (DMT)– groep 4
de leerlingen in Opsterland scoren onder het landelijke gemiddelde

Op dit moment voeren de laatste scholen hun leerlingvolgsysteem in hetgeen niet wil zeggen dat het 100% operatoneel is.

De systemen zijn tussen openbaar en bijzonder onderwijs niet op elkaar afgestemd zodat vergelijkingen niet kunnen worden gemaakt

Bijlage 6: “Het rugzakje”

Gepubliceerd in Uitleg 19, 5 september 2001

In het schooljaar 2002-'03 is de Wet leerlinggebonden financiering van kracht geworden hetgeen het volgende betekent:

- ✓ Ouders van kinderen met een handicap krijgen meer keuzevrijheid tussen regulier en speciaal onderwijs. Zij kunnen aanspraak maken op een leerlinggebonden budget: een 'rugzak' met middelen die met hun kind meegaat naar de reguliere school;
- ✓ De scholen voor speciaal onderwijs werken intensief samen in regionale expertisecentra (REC's). Deze REC's bieden naast speciaal onderwijs ook ambulante begeleiding aan reguliere scholen die leerlingen met een handicap opvangen;
- ✓ Er zijn vier clusters REC's: voor kinderen met een verstandelijke en/of lichamelijke handicap, voor kinderen met visuele handicaps, voor kinderen met communicatieve handicaps (gehoor, taal- en/of spraakproblemen) en voor kinderen met psychiatrische of gedragsstoornissen en/of ernstige leerproblemen;
- ✓ Elk REC heeft een onafhankelijke commissie voor indicatiestelling (CVI) ingericht. Die beoordeelt, op basis van landelijke criteria, of een leerling toelaatbaar is tot het speciaal onderwijs ofwel recht heeft op een leerlinggebonden budget;
- ✓ Een landelijke commissie toezicht indicatiestelling evalueert de beslissingen van de CVI's;
- ✓ De commissie van onderzoek van de afzonderlijke scholen uit het REC is omgevormd tot een commissie van begeleiding. Die stelt een behandelingsplan op voor de leerling en voert dit uit;
- ✓ Als de beslissing van de CVI positief is, kunnen ouders kiezen voor een reguliere of speciale school. De reguliere school mag een kind echter wel weigeren als daar goede redenen voor zijn.

Bijlage 7: Overzicht scholenaanbod in Opsterland

In de gemeente zijn 29 basisscholen, waarvan 18 openbare scholen (de gemeente is schoolbestuur), 10 protestants-christelijke scholen en één school voor gereformeerd onderwijs. De basisscholen, uitgezonderd de school voor gereformeerd onderwijs, vormen het scholennetwerk. Zij hebben een eigen onderwijskundig schoolmodel ontwikkeld, waarin de relatie leraar-kind centraal staat. Het is het 'Open School Model' genoemd omdat er openheid is naar kinderen, naar teamleden, naar inhoud, naar werkwijze, naar ouders en naar scholen.

Hierdoor onderscheiden de Opsterlandse scholen zich van de andere basisscholen in Nederland.

Daarnaast is er één school voor voortgezet onderwijs, te weten de scholengemeenschap (mavo en vmbo) Burgemeester Harmsma School. De school heeft ongeveer 700 leerlingen, inclusief de leerlingen uit de internationale schakelklas voor asielzoekers (ISK). Ook staat in de gemeente een mytylschool, school "Lyndensteyn", een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor lichamelijk en meervoudig gehandicapte leerlingen. Deze school wordt bezocht door ongeveer 190 leerlingen uit de regio.

Verder zijn er onderwijs-/vormingsmogelijkheden bij het volwassenenonderwijs (ROC Friesland College) welke mogelijkheden biedt tot het volgen van basiseducatie, oriëntatie trajecten en het behalen van deelcertificaten voortgezet onderwijs.

De gemeente Opsterland heeft altijd veel aandacht gehad voor het onderwijsveld, dit heeft onder andere geleid tot het opzetten van een eigen Onderwijskundig Advies Bureau. Het OAB bestaat uit een beleidscentrum, een zorgbreedtecentrum en een onderwijswerkplaats. Het OAB verzorgt de schoolbegeleiding en ontwikkelt beleid met het scholennetwerk.

**ORGANISATIE ONTWIKKELING
OPENBAAR ONDERWIJS
GEMEENTE OPSTERLAND**

Inleiding

Sinds een aantal jaren wordt er in het openbaar onderwijs van Opsterland gesproken over de directiestructuur.

Na veel overleg is er besloten om per 01-08-2002 een wijziging in te voeren. De reden daarvoor ligt in het feit dat de invulling van de directievacatures problemen opleverde. Een landelijk probleem.

Ook de constatering dat er al meer dan drie jaar gesproken werd over de directiestructuur heeft mede de beslissing versneld om een wijziging in te voeren.

Gezien ook de steeds hogere werkdruk voor de achttien directeuren gaf de noodzaak aan om tot een herstructurering van de organisatie, dus ook de werkzaamheden, te komen.

Besloten werd om tot een indeling van vier regio's over te gaan, geleid door vier directieteams bestaande uit twee directeuren. Op alle scholen werden aanspreekpunten aangesteld.

Het schooljaar 2002-2003 werd gebruikt als proefjaar. In die periode werd al snel duidelijk dat de directieteams veel tijd nodig hadden om met name in de beginperiode de bovenschoolse taken te organiseren.

Vanuit de teams en aanspreekpunten klonk de roep om meer sturing c.q. leiding op de scholen.

Op dat moment werd het idee geopperd om de functie van aanspreekpunt te veranderen en tot de instelling van schoolcoördinatoren over te gaan. Met het nieuwe managementstatuut werd dit voorgelegd aan de GMR d.d. 12-03-2003.

Echter in diezelfde periode klonk de roep vanuit de diverse mr-en, aanspreekpunten en schoolteams om van de schoolcoördinatoren adjunct-directeuren te maken. Om diverse redenen die nader genoemd worden.

De instelling van adjunct-directeuren is in eerste instantie geen optie geweest omdat juist de omvangrijke directiestructuur in het verleden tot besluiteloosheid had geleid. En daar wil men juist vanaf.

Een kleiner team zou het geheel efficiënter kunnen managen.

Heden

N.a.v. deze reacties is het begrip adjunct-directeur opnieuw nader bekeken en verder uitgediept. Met name de kosten op lange termijn (lump sum), directere onderwijskundige leiding, etc. ter sprake gekomen tijdens de laatste regiobijeenkomsten, heeft doen besluiten om de organisatiestructuur op lange termijn anders te doen vormgeven.

Het voorstel wat aan de GMR d.d. 12-03-2003 ter instemming is voorgelegd, dient gezien de huidige ontwikkelingen te worden ingetrokken.

Spoed is echter geboden omdat op zeer korte termijn een invulling moet worden gegeven aan het formatieplan 2003-2004.

Het huidige directievoorstel van de formatie kenmerkt een aantal knelpunten waarop zal worden ingegaan.

Toekomst

Er is door het directieteam in overleg met het bevoegd gezag een nieuwe structuur opgezet met daaraan gekoppeld een stappenplan om daar naar toe te werken.
Een overgang naar die structuur is namelijk niet in één keer te maken.

De reden hiervoor ligt in het feit dat we op dit moment te maken hebben met acht regiodirecteuren terwijl in het gewenste plaatje plaats is voor drie regiodirecteuren en één algemeen directeur. De natuurlijke afvloeiing van directeuren moet dus worden meegenomen in het stappenplan.
Het instellen van een algemeen directeur vindt zijn oorzaak in het feit dat de huidige regiodirectie door drukke werkzaamheden niet in staat is om een aantal bovenschoolse zaken te regelen.
Verder spelen zaken als de ontwikkelingen op gebied van financiering d.m.v. lump sum een belangrijke rol. De ontwikkelingen op gebied van kleine scholen (Hoekstien, It Foarwurk en De Lytse Jonker) en de toekomstige ontwikkelingen op scholengebied in Gorredijk.

Stapsgewijs zullen er adjunct-directeuren worden benoemd op de scholen. Het criterium op basis waarvan een adjunct-directeur wordt ingesteld is het aantal leerlingen.
In het schooljaar 2003-2004 is het criterium 90 leerlingen, in het schooljaar 2004-2005 is dat 75 leerlingen en in het schooljaar 2005-2006 44 leerlingen.
De taakomvang adjunct-directeur zal afhankelijk per school variëren tussen 1/10 tot 4/10 fte, afhankelijk van de grootte van de scholen. Op elke school dient op termijn een adjunct-directeur te komen en er is een tijdsplan opgesteld om gefaseerd tot invoering te komen

Op korte termijn zal een taak- en functie omschrijving van de algemeen directeur en de regiodirecteur moeten worden opgesteld.
Ook zal op korte termijn een nieuw taakbeleid worden opgesteld.
Het proces richting eindplaatje kan worden aangepast indien er tussentijds mutaties plaatsvinden in de huidige directiestructuur.

Het instellen van de nieuwe structuur heeft voor- en nadelen.

Voordelen:

- ✓ directe aansturing op school
- ✓ meer onderwijskundige impulsen door regiodirecteuren
- ✓ betere uitvoering IPB
- ✓ hiërarchische duidelijkheid
- ✓ hoger rendement ingezette gelden
- ✓ efficiëntere taakverdeling leerkrachten
- ✓ budgettair neutraal

Nadelen:

- ✓ vergt cultuuromslag
- ✓ gedragsverandering noodzakelijk
- ✓ hiërarchisch meerdere lagen / communicatie

Basisgegevens

Nodig taak- en functieomschrijving van:

1. algemeen directeur	- DC-schaal	284 fre,s	voorheen schaal 11 of 12
2. regiodirecteur	- DB- schaal	251 fre's	voorheen schaal 11
3. adjunct-directeur	- AA-schaal	201 fre's	
4. aanspreekpunt	- verbruik	39 fre's	

Taakomvang adjunct-directeur:

- ✓ varieert tussen 1/10 tot 4/10 fte – afhankelijk van de grootte van de scholen

Instelling adjunct-directeuren / aanspreekpunt:

criterium in dezen is het aantal leerlingen

- ✓ 2003-2004 criterium 90 leerlingen
- ✓ 2004-2005 criterium 75 leerlingen
- ✓ 2005-2006 criterium 44 leerlingen

Verskil aanspreekpunt versus adjunct-directeur:

- ✓ bij afwezigheid van de regiodirectie is het aanspreekpunt niet eindverantwoordelijk

Stappenplan 2003-2004

Stappen:	
1. Opstellen functie- en taakomschrijving adjunctdirecteur	Mei 2003
2. Vaststellen taakomvang in uren adjunct-directeur	Mei 2003
3. Bespreking voorstel	Mei 2003
4. Bespreking voorstel met GMR	Mei 2003
5. Start procedure benoemen adjunct-directeur	Juni-September 2003
6. Opstellen functie- en taakomschrijving algemeen directeur	Oktober-Januari 2004
7. Opstellen functie- en taakomschrijving regiodirecteur	Oktober-Januari 2004

Regio-indeling

Per ingaande van 01-08-2003 zal er sprake zijn van een andere regio-indeling. De reden hiervoor is dat in kader van de ontwikkeling van bovenschoolse zaken één van de regiodirecteuren deze op zich zal nemen waardoor die bewuste regio iets kleiner zal moeten worden.

Regio Noord-Oost:	Regio Midden	Regio Gorredijk:	Regio West:
1. Oanrin	1. 't Ambyld	1. Tsjerne	1. Jasker
2. Skâns	2. Trime	2. Trimbeets	2. Hoekstien
3. It Foarwurk	3. Flecht	3. Flambou	3. Pols
4. Twirre	4. Bôge	4. Vlieger	
5. Twaspan	5. Wjukslach	5. Lytse Jonker	

Bekostiging

Het aantal fre's dat nog nodig is, kan worden bekostigd door de inzet van het budget O&O (schoolbudget).

Voor het schooljaar 2003-2004 zal een budget vrijkomen van € 348.600. Daarnaast wordt er een extra budget (€ 56.000) aan toegevoegd.

Deze toevoeging aan het schoolbudget is de uitwerking van het onderhandelaarsakkoord CAO sector onderwijs (PO en VO), waarin ruimte is gecreëerd voor ondersteunende functies in het basisonderwijs.

Verder dient natuurlijk uit het budget de onderwijskundige nascholing, betaald ouderschapsverlof, de Lioer's, het Participatiefonds, Arbo (bedrijfsgezondheidszorg) en het IPB betaald te worden

Totaal komt er dus ca. € 400.000 binnen.

65 % van het totaalbedrag kan worden ingezet ten behoeve knelpunten in de formatie.

35 % voor de resterende onderdelen.

Overschrijding fre's boven normale rijksformatie:

2003-2004	1150	uit O&O-budget
2004-2005	575	uit O&O-budget
2005-2006	290	uit O&O-budget
2006-2007	0	

Korte taakomschrijvingen

Algemeen directeur

- ✓ eindverantwoordelijkheid openbaar onderwijs
- ✓ verantwoording schuldig aan bevoegd gezag
- ✓ aansturen regiodirecties op hoofdlijnen
- ✓ aansturen administratie
- ✓ voorzitter managementteam (algemeen directeur + regiodirecteuren)
- ✓ beleidsontwikkelaar
  - ◆ financieel
  - ◆ onderwijskundig
  - ◆ personeel

Regiodirecteur:

- ✓ uitvoeren:
  - ◆ onderwijskundig beleid
  - ◆ personeelsbeleid
  - ◆ financieel beleid
- ✓ aansturen adjunct directeuren / aanspreekpunten
- ✓ voorzitter regio-overleg
- ✓ lid managementteam
- ✓ aansturing diverse werkgroepen (onderwijskundig)

Adjunct directeur:

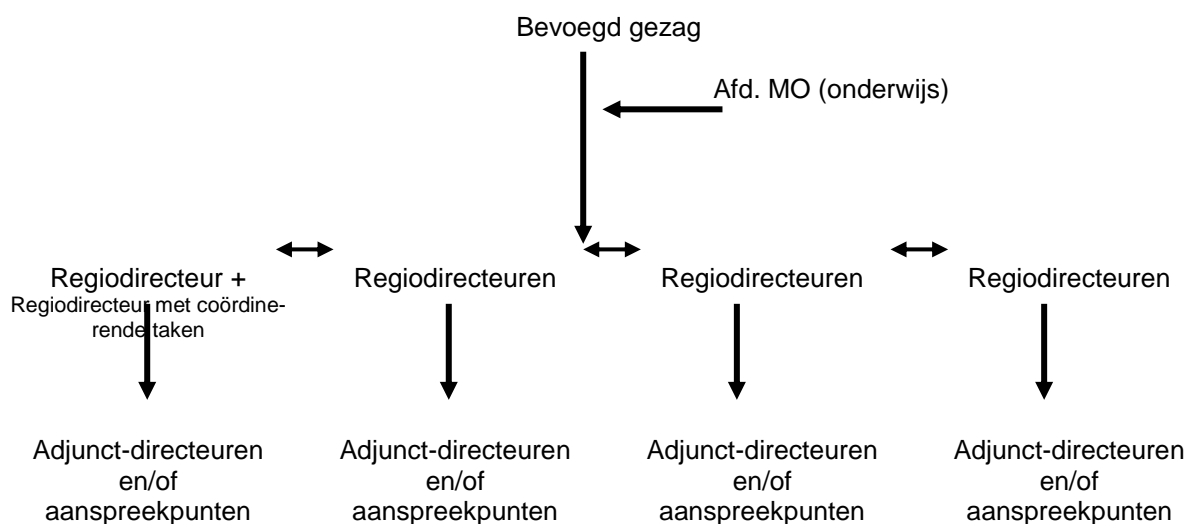
- ✓ leerkracht
- ✓ lid diverse werkgroepen
- ✓ "aanspreekpunt" ouders / teamleden
- ✓ coördinatie activiteiten op schoolniveau
  - ◆ organisatorisch
  - ◆ onderwijskundig
- ✓ verricht werkzaamheden onder verantwoording regiodirecteur
- ✓ voorzitter teamvergaderingen
- ✓ lid diverse werkgroepen

Procedure adjunct-directeuren:

Procedure benoeming adjunct-directeuren

- ✓ voordracht regiodirectie naar bevoegd gezag en teams - week 24
- ✓ voordracht leden sollicitatie commissie, bestaande uit: - week 24
  - regiodirecteur
  - personeelslid medezeggenschapsraad
  - ouder medezeggenschapsraad
  - beleidsmedewerker onderwijs, dhr. M.Veenstra
- ✓ sollicitatiegesprekken - week 25 t/m 27
- ✓ keuze adjunct-directeur
- ✓ er dient consensus te zijn aangaande de benoeming

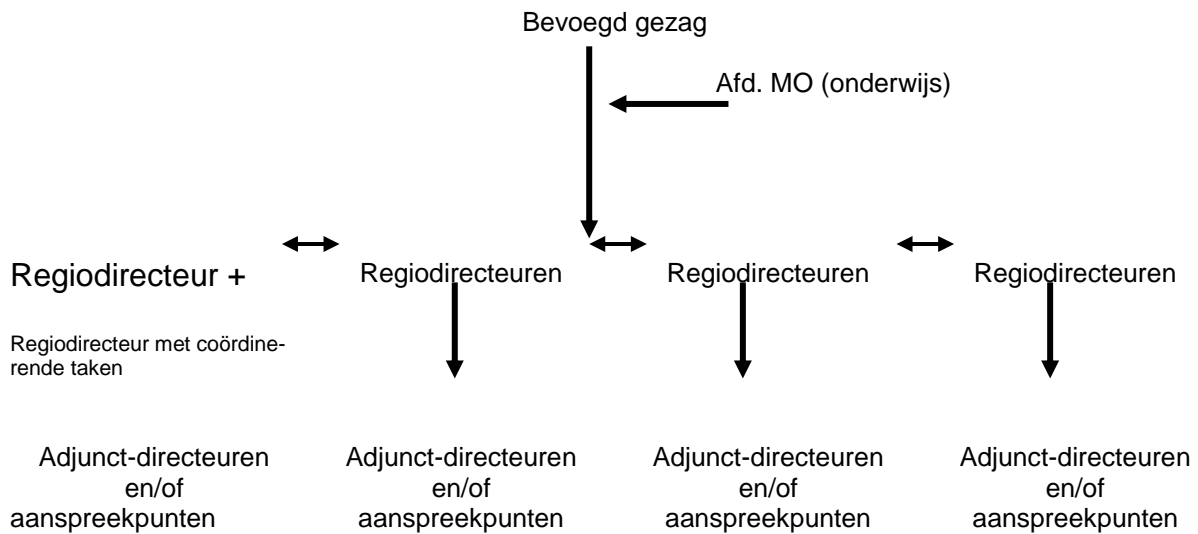
Organigram 2003-2004

Criterium adjunct of aanspreekpunt:

- ✓ meer dan 90 leerlingen - adjunct-directeur
- ✓ minder dan 90 leerlingen - aanspreekpunt

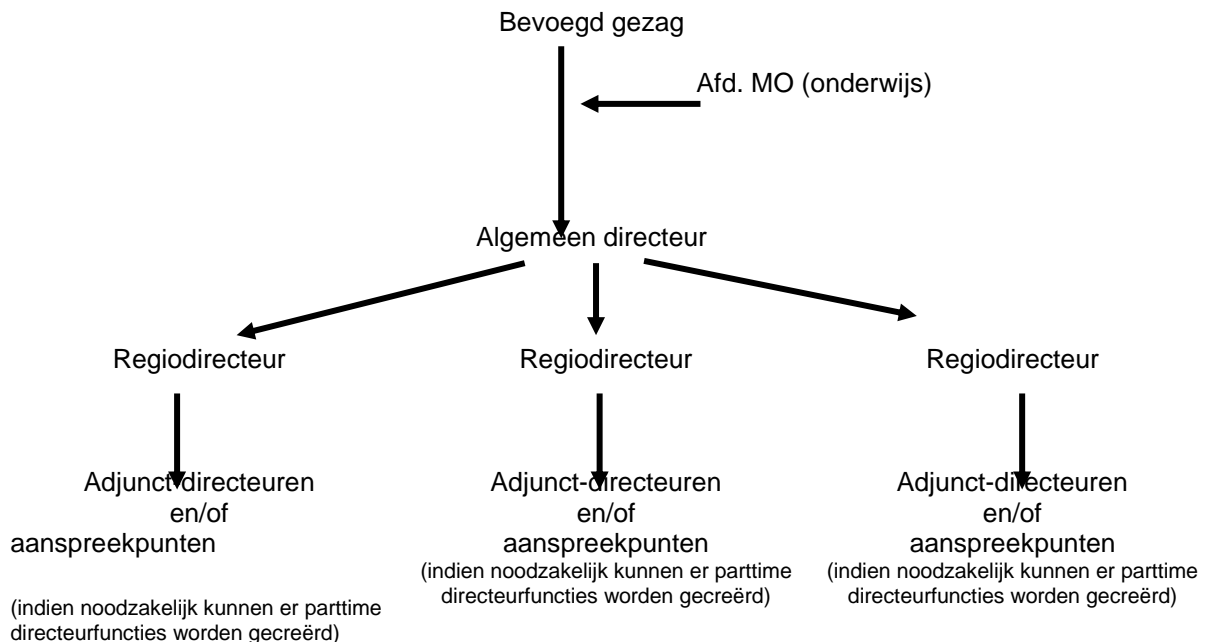
Organigram 2004-2005

Criterium adjunct of aanspreekpunt:

- ✓ meer dan 75 leerlingen - adjunct-directeur
- ✓ minder dan 75 leerlingen - aanspreekpunt

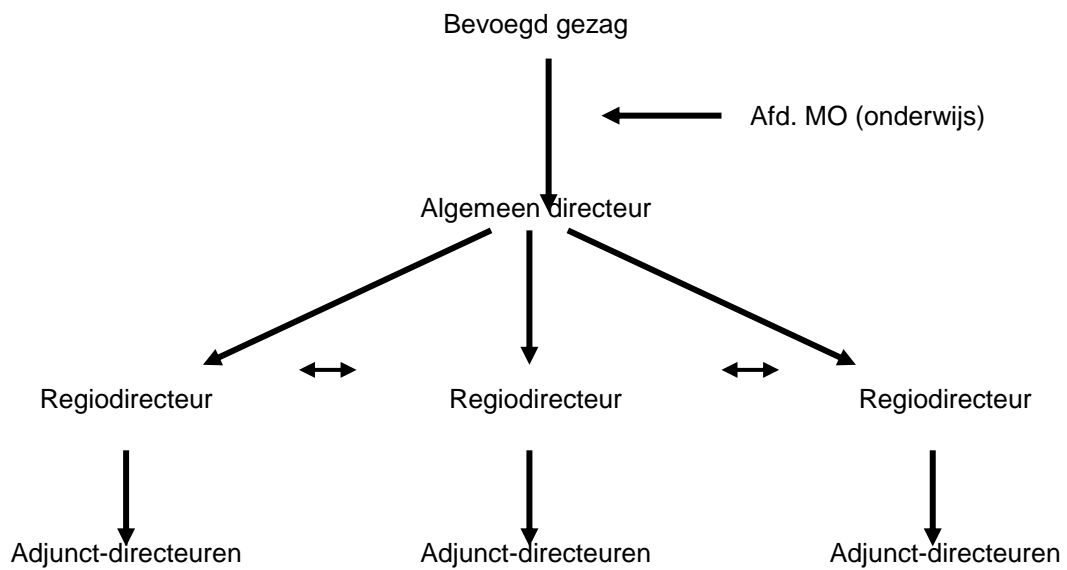
Organigram 2005-2006

Criterium adjunct of aanspreekpunt:

- ✓ meer dan 44 leerlingen - adjunct-directeur
- ✓ minder dan 44 leerlingen - aanspreekpunt

Organigram na 2006 openbaar basisonderwijs gemeente Opsterland

erratum

De heer E.Buisman heeft ontslag genomen als regiodirecteur noord-oost. Hierdoor ontstaat de noodzaak om een aantal geplande stappen eerder uit te voeren.

Het tijdpad en besluiten vastgelegd in het stuk directieontwikkelingen is leidraad in deze.

Stappen:

- ✓ Herindeling van de regio's waarbij obs Wjukslach naar regio midden wordt geschoven.
- ✓ Benoemen van adjunct-directeuren volgens stappenplan op de scholen Oanrin, Twirre, Twaspan, Trime, 't Ambyld, Flambou, Tsjerne, De Pols.
- ✓ Benoemen van een adjunct-directeur op de Wjukslach i.v.m. de sterke groei aantal leerlingen per 01-10-2003.
- ✓ De heer H.Hueting zal de positie van de heer E.Buisman in moeten nemen met dien verstande dat hij dit maar voor een bepaald percentage van zijn werktijd doet, de resterende tijd zal moeten worden besteed aan coördinerende taken ten behoeve van het managementteam.
- ✓ Het versneld benoemen van een adjunct-directeur op de Skåns.
- ✓ Coördinerende taken vastleggen.